

6. Теорія літератури, літературознавство і мовознавство. Індивідуальний стиль: URL: <https://ukrlit.net/info/criticism/style.html> (дата звернення: 12.10.2025).
7. Шевкун А.В. Проблемні аспекти відтворення авторського ідіостилю під час перекладу (на матеріалі роману І. Мак'юена «Atonement»). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: зб. Матеріалів наук.-практ. конф. з філології. Одеса: Філологія, 2019. С. 182-189.
8. Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/scream> (дата звернення: 12.10.2025).
9. Hemingway E. The Old Man and the Sea. Random House, 1994. 100 p. URL: <https://gutenberg.ca/ebooks/hemingwaye-oldmanandthesea/hemingwaye-oldmanandthesea-00-h.html> (дата звернення: 12.10.2025).

*Подусівська Анастасія
Науковий керівник – доц. Вирста Наталія*

ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЧИТАННІ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗЗСО

У сучасних умовах глобалізації володіння іноземними мовами є важливою складовою освіти. Навичка читання німецькою мовою виступає не лише засобом отримання інформації, а й хорошим способом формування мовленнєвої компетентності учнів. Німецькомовна компетентність у читанні визначається як здатність учня сприймати, розуміти, інтерпретувати та критично оцінювати тексти різних типів і жанрів. Вона є складовою частиною іншомовної комунікативної компетентності та забезпечує ефективне використання німецької мови в реальному спілкуванні.

Метою цієї статті є дослідження структури німецькомовної компетентності у читанні, а також визначення її компонентів та аналіз труднощів, які виникають у процесі формування цієї компетентності в учнів старших класів. А також розгляд ефективних методичних прийомів для їх подолання.

Німецькомовна компетентність у читанні часто визначається як здатність учня сприймати, розуміти, інтерпретувати та критично оцінювати тексти німецькою мовою, які бувають різних типів і жанрів. Ця компетентність є складовою частиною загальної іншомовної комунікативної компетентності та забезпечує учням можливість ефективного використання німецької мови, як іноземної, в реальному, живому спілкуванні.

Компетентність у читанні має чітку та зрозумілу структуру, яка включає в себе декілька компонентів. Перший компонент – це лінгвістичний, тобто знання лексики, граматики, синтаксису на певному рівні, який вимагають. Наступний - когнітивний, він налічує такі вміння як аналізувати, узагальнювати, робити висновки після прочитаного. Далі комунікативний, тобто здатність учня використовувати отриману з тексту інформацію в усному та писемному мовленні. Також стратегічний, а саме володіння стратегіями та прийомами ефективного читання. Розвиток кожного з цих компонентів є необхідною умовою для формування повноцінної німецькомовної компетентності у читанні, яка забезпечує учням старших класів здатність працювати з автентичними німецькомовними текстами [1, с. 42].

Учні старшого шкільного віку вирізняються високим рівнем розвитку мислення, уваги та пам'яті, а також сильним прагненням до самостійності та самореалізації. Вони часто здатні до абстрактного мислення, аналізу, критичної оцінки інформації, які створюють сприятливі умови для роботи з німецькомовними текстами. Саме тому вчителеві важливо використовувати індивідуальний підхід до кожного і добирати тексти, які добре відповідають віковим інтересам учнів.

Щодо видів читання та їх ролі у формуванні читацьких навичок в учнів старших класів, то можна сказати, що у методиці навчання іноземних мов виділяють кілька основних видів читання, такі як ознайомлювальне читання, яке спрямоване на загальне розуміння змісту тексту; пошукове читання, яке використовується для знаходження конкретної інформації; вивчальне читання, тобто глибоке опрацювання тексту для повного розуміння; переглядове читання, що означає швидке ознайомлення з основними ідеями тексту. Вчитель повинен поєднувати всі види читання, щоб забезпечити комплексний розвиток компетентності.

Не менш важливим у формуванні навичок читання є компетентнісний підхід у навчанні. Він орієнтований не лише на засвоєння знань, а й на формування в учнів здатності застосовувати їх у реальних комунікативних ситуаціях. У такому випадку в центрі навчального процесу перебуває компетентність, тобто інтегрована здатність учня діяти ефективно, використовуючи мовні, соціокультурні та стратегічні знання. Такий підхід передбачає використання на уроках німецької мови автентичних текстів, інтерактивних методів, міжпредметних зв'язків, а також розвиток критичного мислення й самостійності учнів. Таким чином компетентнісний підхід сприяє не лише засвоєнню мови, а й вихованню мовної особистості [2].

При формуванні навичок читання в учнів старших класів виникають певні труднощі. Основними типовими труднощами при читанні німецькомовних текстів є обмежений словниковий запас, нерозуміння та незнання складних граматичних структур, проблеми використання стратегій читання, відсутність навичок роботи з контекстом та незнання культурних реалій та неологізмів. Подолати ці труднощі учні можуть через системну роботу над словниковим запасом, використання автентичних матеріалів на уроках та самонавчанні, навчання стратегій читання та розвиток когнітивних умінь.

Як вже було зазначено вище, одним з найбільших труднощів при читанні та розумінні німецькомовних текстів є неологізми. Вони є важливою складовою розвитку сучасної німецької мови, адже вони відображають динамічні зміни в суспільстві, науці, техніці, культурі та політиці. Також слугують засобом номінації нових явищ і процесів, які не можуть бути виражені за допомогою вже існуючої лексики.

Проте часто учням буває складно сприйняти значення певних неологізмів через недостатнє знання словотворчих моделей, низьку частоту вживання нових слів у навчальних текстах, відсутність досвіду роботи з медіатекстами та психологічний бар'єр перед

незнайомими словами. Для роботи з неологізмами на уроках іноземної мови можна виділити кілька основних ефективних методичних прийомів, такі як контекстуальний аналіз для визначення значення слова, словотвірний розбір, тобто виокремлення кореня, афіксів, компонентів, порівняльний аналіз неологізмів з рідною мовою, виконання вправ на класифікацію, переклад, уживання в реченнях. Вище зазначені методи сприяють розвитку лінгвістичної гнучкості, аналітичного мислення, підвищенню мотивації до читання та вивчення німецької мови в учнів старших класів [3, с. 86].

Для ефективного використання завдань, спрямованих на подолання труднощів, зокрема пов'язаних із засвоєнням неологізмів, вчителям німецької мови рекомендується застосовувати системний та стратегічний підхід. Перш за все, слід забезпечити регулярне включення роботи з автентичними текстами та неологізмами у всі етапи уроку читання, інтегруючи їх у всі види мовленнєвої діяльності. Ключовий акцент має бути зроблений на формуванні стратегій самостійної роботи: необхідно цілеспрямовано навчати учнів словотвірному розбору (деконструкція складних слів і афіксальних утворень) та контекстуальному аналізу для формулювання гіпотези щодо значення невідомого слова. У роботі слід активно використовувати актуальні медіатексти для підвищення мотивації та культурної обізнаності. Нарешті, важливо впроваджувати диференційовані завдання та оцінювати не лише правильність тлумачення, але й здатність учня пояснити, якою компенсаторною стратегією він скористався для розкриття значення нового слова.

Отже, формування німецькомовної компетентності у читанні в учнів старших класів є багатоаспектним та стратегічно важливим елементом загальної мовної підготовки, що вимагає системного та компетентнісного підходу. Численні дослідження та практична робота підтверджують, що успішність цього процесу безпосередньо залежить від вікових, психологічних та когнітивних особливостей, які притаманні старшокласникам.

Ефективна методика передбачає інтеграцію різних видів читання (ознайомлювального, вивчаючого, пошукового) та їхнє цілеспрямоване поєднання з автентичними німецькомовними текстами. Робота з такими матеріалами забезпечує не лише поглиблене розуміння мови в її реальному функціонуванні, а й формування міжкультурної обізнаності та розширення світогляду учнів.

Таким чином, сформована читацька компетентність виходить за межі суто лінгвістичних навичок і стає вагомою передумовою для успішної академічної, професійної та соціальної самореалізації випускників в умовах глобалізованого світу. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку інноваційних цифрових засобів та оцінювального інструментарію, що підвищить якість діагностики та корекції читацьких стратегій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Черноус В. Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти». URL: <https://journals.medacad.rivne.ua/index.php/health-education/article/view/18>

2. Шерстюк О. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. / О. Шерстюк, С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. 2001. с. 49-56
3. Steinert, Brigitte; Hochweber, Jan; Hertel, Silke Lesekompetenz und Lesefreude von Schülerinnen und Schülern und bildungsstandardbezogene Kompetenzüberzeugungen und Lerngelegenheiten in Schule und Unterricht Jude, Nina [Hrsg.]; Klieme, Eckhard [Hrsg.]: PISA 2009 Impulse für die Schul- und Unterrichtsforschung. Weinheim u.a.: Beltz 2013, S. 12-39. (Zeitschrift für Pädagogik, Beiheft; 59) URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2013/7822/pdf/Steinert_Hochweber_Hertel_Lesekompetenz_und_Lesefreude_von_Schuelerinnen_und_Schuelern.pdf

Новак Христина

Науковий керівник – доц. Кравець Світлана

СУБТИТРУВАННЯ ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ В ПЕРЕКЛАДІ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ

Теперішній час вирізняється глобальними змінами, які дають змогу ділитися думками, налагоджувати зв'язки та обмінюватися культурною, науковою, політичною, освітньою інформацією як у межах конкретного народу, так і на міжнаціональному рівні. Серед таких комунікацій виділяється література народів світу, музика, театр, фестивалі, міжнародні конференції, соціальні мережі тощо. Важливим компонентом є аудіовізуальний контент, який є відносно новим у перекладознавстві та стрімко розвивається в умовах цифровізації. Його засобами виступають художні, анімаційні, документальні та науково-популярні кіножанри, серіали, телевізійні програми, відео-контент у соціальних мережах, музичні кліпи розважального характеру, комп'ютерні ігри з озвученням тощо. В контексті цього виникає проблема міжмовної комунікації, коли виникають труднощі у сприйнятті та розумінні інформації через мовну диференціацію. Ефективним інструментом вирішення цієї проблеми є субтитрування.

Метою статті є дослідження особливостей субтитрування як важливого компоненту міжкультурної комунікації, що є найпоширенішим способом пристосування медіаконтенту в іншомовному оточенні. А також окреслити культурологічні виклики, які виникають під час перекладу аудіовізуального контенту та з'ясувати його вплив на сприйняття та аналіз іншомовного матеріалу.

Субтитрування як спосіб перекладу вважається надзвичайно корисним засобом та має низку переваг. Це «найшвидший, найдоступніший та найдешевший спосіб адаптації художніх та документальних картин, а також відеоматеріалів» [2, с.635]. За допомогою нього розмовна мова відеоконтенту переноситься у письмову форму, при тому, що ці види мовлення стають синхронними. Субтитрування значно покращує медіаматеріали, робить їх доступними для більшого кола глядачів, адже при такому перекладі оригінальний аудіозапис зберігається, а текст подається додатково на екрані, що дає змогу глядачам чути справжній голос, мову та інтонацію акторів.